

«Kāda laime, ka mums ir sava Rudzātu vidusskola!»

Bronislava Ošāne, ilggadējā Rudzātu vidusskolas skolotāja

Šos virsraksta vārdus teica māte, kuras 4 bērni ir beiguši šo skolu. Paļautāju arī dažiem citiem vecākiem. «Skolai nav ne vainas,» «Skolai ir labi skolotāji,» «Skolēni ļoti cenšas mācīties, jo grib dzīvot vairāk sasniegt, izrauties no dzīves pelēcības.» Absolvents Krišjānis savai mātei atzinies: «Es labprāt ietu vidusskolā vēlreiz, tikai direktors Sprīngis mani nepieņem.» Sliktas atsauksmes nav dzirdētas. Šo atsauksmju vārdus centšos objektīvi apstiprināt, lai gan 26 skolā nostrādāto gadu dēļ varu pieļaut siltuma pilnu subjektivitāti.

Lai parunā skolas vēsture. Pirmās skolas Rudzātu apkārtnē radās 20. gadsimta sākumā. Tās visas bija sākumskolas, pa kādai vēlāk pamatskolai. Vidusskolu sāka celt 1952. gadā. Dzīve to pieprasīja. Viss būtu jauki, ja netiktu pieļauta neiedomājama aplamība. Materiālus veda no Rudzātu centra un grūda glīzdas ūdeņu pārņemtā Lūzēnieku sādā.

Kāpēc tā? Toreizējais Līvānu rajona priekšnieks Līvāns atbildēja: «Tālāk no baznīcas. Par piebraucamo ceļu trakturu nebūda jāiet. Būs asfalts, katrā saimniecībā būs sava skola.» Panāca pretējo. Tagad ticīgi jau bērni varēja nekontrolēti apmeklēt dievnamu. Viss nav mūļķi. Stāsta, ka skolas celtniecību apmeklēja toreizējais valstsvis Vilis Lācis. Ar grūtībām piebraucis pie aizsāktās celtnes, pazuudējis galušu un pavēlējis: «Darbus pārtraukt!» Tā gan, bet ieguldīt lieli līdzekļi. Asfaltu vēl tagad ļaudis nav sagaidījuši, bet bērnu trūkuma dēļ jau ir apvienotās klases.

Tā radusies augošā vidusskola, un 1956. gadā bija pirmais izlaidums. Zināšanu izslāpušie jaunieši, kaut arī pāraguši vecumu, kāri sāka izglītoties. Šogad bija jau 53. izlaidums, bet gan 1981. gadā uzceltajā jaunajā ēkā, kurai arī jau nākošgad 30. jubileja. Šogad skolu beidza jau 970 skolēni.

Pirmo skolas ēku bijušie skolēni un skolotāji atceras ar mīlumu – rūpju bērns mājās. Vienmēr silta, plaša zāle. Viss mīļotājam mājās. Bērni sanāca kājam pat no 7–8 km attāluma, bija sārtvaidīgi, pārvarejuši idens pilnos grāvjus un kupenas. Zābaki, zābaciņi – cik to bija daudz. Daļa skolotāju dzīvoja pie saimniecīkiem, satiksmes nebija. Kravas kastēs kratījāmies uz skolotāju konferencēm. Gadījās arī pa Steķu silu atnākt kājam no Līvāniem.

Dzijas pēdas skolas vēsturē atstājuši ilggadējie pašizlīdzīgie skolotāji, kuri pastādēja arī jaunajā ēkā. Mijējumi ģimene. Stefānija mācīja angļu valodu. Tik priekšzīmīgu skolotāju grūti atrast. Jāzeps mācīja mazos 1.–4. klases. Visu cienīti, bērnu mīlēti viņš dzīvo vēl šodien. Nez vai būs kāda māja Rudzātu pagastā, kur viņš nebūtu ieradies kā fotogrāfs. Abi labi aktieri, bezgala cienti.

Bez augstākās izglītības, bet visu sevi darbam atdeva skolotāji Anspaki. Fiziklūniete Olga piedalījās ar skolēniem visās sacensībās, pašdarbībā. Īpaši bērni iemīļojās bija «piramīdas» un mākslas vingrošana. Kazimīrs bija īpašs – ar apskaužamu talantu vizuālajā mākslā, prasmīgs skolotājs darbībā, padomdevējs jebkurā saimnieciskā jautājumā. Viņa skolēni «sagrāba» visas godalgotās vietas olimpiādēs. Gatavoja dekorācijas, apgleznoja sienas. Lai gan izcietis izsūtījumu, vienmēr bija humora un dzīvesprieka pilns. Abi izaudzināja tikpat talantīgus bērnus. Kurš gan nepazīst dēlu Kazimīru – gleznotāju un makšķernieku. Meita Dace vada franču firmu, pastrādāja arī par pasniedzēju augstskolā.

Skolotāji Onckuļi. Halina – vēsturniece. Izvaidījusi dandzas audzināšanas klasi, liels ieguldījums novadpētniecībā. Staņislavs – šķietami bargs, bet taisnīgs, prasmīgs fizikas un matemātikas skolotājs, ar īpaši ietekmīgu morālu stāju. Atceros, kā viņš aiz-

stāvēja maizīti. Kādreiz bija pavisam neliels skolēnu paradums – mēlīties ar maizes gabaliem. Pēc katras ēdienreizes zem galda bija vesels būrums. Skolas zēni ietekmējās no viņa un atmēta nelīgās atkarības.

Nevaru noliegt, ka kultūras laukā bija arī mans devums. Visspīrs jau teātra, režisores darbībā, teatralizētajos šovos. Atceros – direktore Kalvāne rūpējos izvirzīja jautājumu: «Nu, skolotāji, kādu lugu šogad iestudēsīm?» Tas kļuva par tradīciju. Bija skaisti – mēģināt uzvest, doties viesizrādēs. Nereti izmantojām arī vecāko klašu skolēnus. Par tradīciju kļuva arī lielās lugas iestudējums Žetonu vakaros. Jaungada – Ziemassvētku vakaros bija jāgatavo kaut kas romantisks, fantastisks. Gadījās, ka vairs nav kur ņemt ko tādu, vajadzēja izdomāt pašai.

Cik daudz vajadzēja strādāt! Neatceros nevienu vakaru vai nakts stundu, kad kaut ko nevajadzētu gatavot. Skola bija kultūras centrs. Domāju, ka Rudzātu ļaudis vēl atceras lielo uz folkloru balstīto kāzu uzvedumu vai Kr. Barona simtgades vakaru. Runas kapu svētkos visos kapos, izvadīšanas, dažādu profesiju svētki – ražas, lopkopju, mehanizatoru, vecāku sanāksmes, sieviešu dienas utt.

Nekad neaizmirstīšu sadarbību ar mūzikas skolotāju Jāzepu Skuteli. Sapratīsim no pusvārda, saistot mūziku ar tekstu. Viņa lieliskie ansambļi, kori. Tas tik daudz deva! Ko deva mans darbs gan stundās, gan klasēs, gan skolas un plašākos pasākumos? Domāju, ka attīstīju skolēnu spējas, radināju būt drošākiem, uzstāties, iepazīstināju ar vārda mākslu, folkloru, brīnišķīgo latviešu valodu. Tās vairo skaistumu dvēselē, mazina jaunumu. Pašlaik Rudzātos darbojas dramatiskā kopa «Okūts», bet Rudzātu ļaudim ir brīnišķīgas balsis. Tās dzird baznīcā, bērēs u.c., bet nav ansambļu. Pagasta saimniece solīja nopietni padomāt par dziedāšanas veicināšanu.

Skolas pastāvēšanas 58 gados bijuši tikai 3 direktori. Janīna Kalvāne nostrādāja 23 gadus un paveica daudz labu. Direktora Trantovska laikā uzcēla jauno skolas ēku centrā, bet tagadējais direktors Vladislavs Sprīngis vada skolu jau 28. gadu.

Par šīs prestižās vidusskolas devumu Rudzātu ļaudīm būtu garš stāsts, bet nu – tuvāk tagadnei un pierādījumam, ka ir vērts te mācīties. Skolas nozīmi jauno cilvēku un citu paaudžu dzīvē labi raksturo kaut vai pagājušais mācību gads. Skolas lietvedē – lielisks, sabiedriski aktīvs cilvēks, vienmēr laipnā Ilga Bernāne pastāstīja: «Skola realizē 3 izglītojamo programmas, ir 149 izglītotojamie. Strādā 26 pedagogi – visi ar augstāko izglītību, ir 5 maģistri, 9–12 tehniskie darbinieki. No visiem – 18 ir bijušie vidusskolas absolventi.»

Lieliski! Tātad beidzēji izglītojas un atnāk uz savu skolu strādāt. Vēl jāpieņemina, ka Rudzātu speciālajā internātskolā, ko vada bijušais vidusskolas absolvents, visu cienīti cilvēks, Līvānu novada domes deputāts, uzņēmējs Edgars Vaivods, arī par pedagogiem strādā 15 vidusskolu beigušie, bet 8 – par tehniskiem darbiniekiem. Arī citās iestādēs ir absolventi, kas strādā dzimtajā pusē. Par ārzemē domā maz. Un cik daudzi beigušie strādā prestižās iestādēs Latvijā – vada firmas, strādā bankās u.c.

Katru gadu no absolventiem 60–70% turpina izglītību augstskolās, šogad – 65%. Ir mināms fakts, ka, piemēram, šogad no 14 absolventiem 13 iestājas tālākās skolās. Gandrīz vai pārsteidz fakts, cik vispusīgas ir skolēnu intereses, nākotnes profesiju izvēles. Tātad skola dod vispusīgas zināšanas. Kur gribēja, tur iestājās, jo skolēni bija spēcīgi sekmes.

Centralizētajos eksāmenos sekmes bija tikai A–D līmeņos. Tāpēc vairums tika budžeta grupās. Šogad kāds absolvents iestājās RTU elektrotehnikas un telekomunikāciju fakultātē, kāds cits LU fizikas un matemātikas fakultātē, citi ekonomikas un valdības fakultātē. Stipri matemātiķi un fizikā-

Rudzātu vidusskola 2009./2010. mācību gads

Cits studēs ķīmiju, kāds cits baltu filoloģiju, kāda meitene izvēlējās Jūras akadēmiju, citas Rēzeknes Augstskolā studēs sociālā pedagogas profesiju. Nākošais saimnieks papildinās zināšanas Višķu arodividusskolā, dažs izvēlējies dizaina specialitāti, cits saistīs dzīvi ar reklāmbiznesu. Liekas, visas profesijas ir pieprasītas. Tikai viens absolvents strādās.

Arī jaunākās klases ir ļoti spējīgi un centīgi bērni. Par to liecina mīlīgās olimpiāžu uzvaru birums. Priekš mazas skolas – patiešām liels. Nav noliedzams, ka tas ir arī skolotāju, vecāku, audzinātāju nopelns.

Par lieliskajiem skolotājiem. Vislielāko olimpiāžu uzvarētāju skaitu ir sagatavojuši ilggadīgā skolotāja Alma Marcinkeviča – strādīga, prasīga, labvēlīga, talantīga skolotāja. Kad prasīju, kā tas nāk, viņa atbildēja: «Es citādi nevaru, man tā vajag, es lieku pamatus daudzu cilvēku dzīvē.»

Lieliski matemātiķis mācīšanu vidusskolas klasēs turpina ļoti spējīgā, talantīgā skolotāja, atraktīvs, vispusīgs cilvēks – Veneranda Sprīngē. Viņas skolēni spējīgi sekmiņi studēt. Viņa darbojas arī plašākā – valsts mērogā.

Bet pašus pamatus zināšanās liek 1.–4. klašu skolotājas Vineta Valaine un Tekla Kuršite, kuras ar bērniem vieno savstarpēja mīlestība un cieņa.

Fizikā daudzus gadus izcīlās zināšanas dod skolas direktors Vladislavs Sprīngis. Pie viņa mācīties brauc arī no pilsētām. Viņa skolēni pamanīti valsts un starptautiskajās olimpiādēs. Jāpiezīmē, ka viņš kā direktors pašizlīdzīgi ziedo atvaļinājuma laiku, lai labiekārtotu skolu, kabinetus u.c., realizē projektus. Skola pašlaik ir labi apgādāta ar datoriem, kabineti skaisti, izremontēti. Zināms subjektīvas nodevas prasa darbs ar kolektīvu.

Bērni iemīļojuši jauno strādīgo ķīmijas un bioloģijas skolotāju Jolantu Ļubku-Tarasovu. Viņas panākumi īpaši izceļas mūsdienīgās aktivitātes. Jāmin labi sagatavotie skolēni vides projektu olimpiādei, kā arī konkursiem «Skolēni eksperimentē», «Iepazīsti vidi», «Vides spēles».

Visu skolēnu un vecāku cieņu ieguvusi latviešu valodas un literatūras skolotāja Lilita Rudzāte. Viņa dod labas zināšanas, bērni uzvar olimpiādēs, ir lieliska audzinātāja, saprotošs cilvēks, ar jauku humori. Ir vadījuši deju kolektīvus un «Māmiņu klubu».

Vēsture bērniem patīk arī skolotāja Evalda Kārķļa dēļ, kurš prot saistīt vēsturi, dzīvi un anekdotus. Viņa audzēkņi gust panākumus debašu turnīros.

Lai gan pēdējos gados sporta stundas vada tikai vidusskolas klases, tomēr atzīstami ir viņa devumi sporta aktivitātēs. Tas ir skolotājs Jānis Pintāns. Viņš ir jaunsargu vadītājs, sporta tūrisma fāns. Viņa nopelni ir skolas organizētais sacensības «Rudzātu kauss» un «Ošas kauss» un uzvaras tajās. Šogad zēni ieguva 1. vietu valsts vīrves vilkšanas sacensībās.

Labas vietas olimpiādēs bērniem sagādā vizuālās mākslas skolotāja Kristīne Valaine. 1. vietu angļu valodā ieguva Olgas Gorškas skolniece. Vokālās mūzikas konkursa «Balsis» 1. vietu ieguva mūzikas skolotājas Līgas Gžibovskas audzēkne. Tāpat arī 1.–4. klašu ansambļis piedalījās novada skolēnu Dziesmu svētkos.

Nu, lūk, ko rada olimpiādes un minētīe skolotāji. Bet tas nav viss. Arī pārējie, neminētīe skolotāji darbā ir savās vietās, ziedo savu mūžu Rudzātu bērniem. Bez viņiem nebūtu skolas panākumu. Arī viņi ir tie, kuri rada vidusskolas prestižu tēlu.

Nav apstrīdams, ka skolēni maz skaitliskās skolās var gūt labus panākumus. Visi tiek kontrolēti, katru zināšanas pārbaudītas. Vajag tikai skolēnu vēlmi mācīties, bet to dod labi skolotāji.

Varētu domāt, ka lauku vidusskolās mazāk iespēju apgūt modernās zinības, nav kultūras iestāžu. Bet, ja tās var atrast Rudzātu vidusskolas skolēni «nevarās sava zupā». Datorizēti kabineti, prasīgums, talantīgums, ekskursijas, iespējas visu vērot... Nedrīkst tikai atpaukt. Bērni veido projektus, palīdz tos realizēt dzīvē. Piemēram, jaunieši ierīkoja atpūtas laukumu, iekārtoja lapeni parkā – bija visur, kur viņus palīdz.

Ir interese pulcīti, piemēram, žurnālisti izdod skolas avīzi «Asfalta Rullis», darbojas teātra pulciņš Ivetas Kārķles vadībā u.c. Vidusskolu beigušie vecāki ar savu uzvedību rāda piemēru, kā uzvesties. Liela ietekme vecāku ticības apliecinājumam. Iepriecina tas, ka skolēni nav klaiņotāji, maz ir nelabvēlīgo ģimeņu. Skolai ir savas stingras prasības, lai gan gadās smēķētāji, arī atkarīgie, gadās, ka rodas attiecību un interešu konflikti. Tomēr pamatā vidusskola ir laba. Kad skolotāja jautāja Rožupes pamatskolas absolventam: «Kāpēc tu nenāc uz mūsu skolu?», viņš atbildēja, ka pilsētā ir vieglāk un brīvāk. Varbūt.

Vēl gribas skart veselības problēmas. Ir jau labi, ka rītos pie skolas piebrauc vieglās automašīnas, no tām izspordz bērni, bet cik ir kusūbu? Ar to, ka daudzi, īpaši zēni, ilgi sporto skolas sporta zālē vai laukumā, ir par maz. Ir diezgan daudz no sporta atbrīvoto. Un būs skolas autobuss. Ja tu atbrauc no pilsētas 20–30 km attālumā, tu jūties noguris. Bet ko lai saka tie bērni, kuri rītos – vakaros braukā? Vai neaug stresaina paaudze?

Vēl izsecināju interesantu faktu, ka vislabākie skolēni ir skolotāju bērni, piemēram, Sprīngē bērni, ilggadējais, prasīgais mācību pārzinis Rūtas Vilcānes meitas, Pintāna, Marcinkevičs, Kārķļu, Zalānes u.c. Kāpēc tā?

Acīmredzot, tie ir prasīgums, palīdzība, audzināšana un pašu bērnu apziņa. Kā gribētos, lai visi vecāki spētu palīdzēt, mīlot prasmīgi audzināt savus bērnus! Lai veicas skolotājiem un vecākiem darbā un pašiem bērniem izaugt un kļūt par lieliskiem Latvijas dēliem un meitām! ■